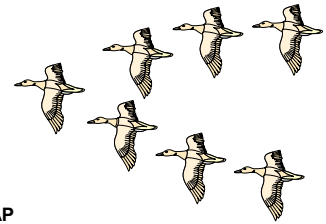

In vogelvlucht

MEDEDELINGENBLAD VAN DE VOGELWERKGROEP VAN HET HOESCHEWAARDS LANDSCHAP

NUMMER 35, OKTOBER 2016

INHOUDSOPGAVE

Artikelen

Soort van het jaar – <i>Gerard Ouweneel</i>	3
Broedvogels van de Oosterse Laagjes 2015 – <i>Martin Benard</i>	5
Vier jonge Kieviten gered van een wisse dood – <i>Marianne van der Waal</i>	6
Bowheads – <i>Gerard Ouweneel</i>	8
Resultaten BMP Oeverlanden Hollands Diep 2016 – <i>Peter de Barse</i>	11
Gelabelde Grutto – <i>Dick van Houwelingen</i>	14
Oude dijken in Korendijk bolwerkjes Roodborsttapuit – <i>Martin Benard</i>	16
Wandering Down Memory Lane: De Scilly's oktober 1991 – <i>Hans Westerlaken</i>	19
Wederom geen succesvol broedseizoen voor Dwergganzen – <i>Gerard Ouweneel</i>	22
Dwerggans Hanna dood gevonden in het Oudeland – <i>Gerard Ouweneel</i>	22
Hans Goossens nieuwe wetlandwacht Hollandsch Diep – <i>Gerard Ouweneel</i>	22
Verslag VWG-bijeenkomst d.d. 31 maart 2016 – <i>Janus Verkerk</i>	23

Bijlagen

Adressenlijst VWG	bijlage A
-------------------	-----------

Foto voorkant

Gaai – <i>Han Benard</i>

Soort van het jaar

Gerard Ouweneel

Al voor Sovon en Vogelbescherming vorig jaar september bekendmaakten dat de Kievit was uitverkoren voor het predikaat de ‘soort van het jaar 2016’, stond mijn keuze vast. Een andere dan de Kievit. Die keuze kon ik overigens royaal billijken. Want als het met hem in heel Nederland zo beroerd gaat als in de Delta – en de signalen bevestigen dat – dan zal de in de steigers staande Sovon-atlas vergeleken met die van 2002 voor *Vanellus vanellus* veel treurnis in petto hebben. Zeker na de afschaffing van het melkquotum zien we op akkers welhaast een filevorming van mestinjecteurs. En is voor Kieviten en andere dierbare soorten de kans op succesvolle legsels helemaal verkeken. Om na te gaan hoe in een traditionele landbouwpolder het er anno heden met de vogels voorstaat, inventariseerden we voor de aanstaande vogelatlas de Polder Nieuw Bonaventura, vlakbij Maasdam. Dat was een peulenschil want er zat bijna niets. Met onder andere verheugend veel gele kwikstaarten was dat 35 jaar geleden wel anders. Is het nagenoeg jaarrond ontbreken van vogels in akkerbouwgebieden te wijten aan een paar decennia ongebreideld gebruik van imidacloprid, een insecticide? Dat zou best kunnen. Excuses voor deze terzijde, maar ik moest het even kwijt. En dan verontschuldiging voor wat geschuif met jaartallen. Want Sovon en VBN besloten voor 2014 de spreekwors op het jaarsoortschild te heffen, een titel die het management van beide organisaties in 2015 voor *Sturnus vulgaris* prolongeerden. En nu dus voor 2016 de Kievit. Ik stapte zomer 2015 van de spreekwors over op de ransuil en hoop dat er in 2016 alle redenen zullen zijn deze als ‘mijn soort van het jaar’ te prolongeren’. Hier dan nu het verhaal.

Toen ik vorige zomer op 13 juni rond het huis aan het rommelen was, troonde overbuurman Dick me mee naar zijn voortuin. Met het verzoek ‘ga daar eens staan’, wees hij eerst op een onmiskenbare plakkaat vogelpoep op het voetpad, schuin onder zijn fraaie notenboom. ‘Kijk’, zei hij met iets van triomf, ‘ik zag de afgelopen dagen die witte plek steeds groter worden’. Vervolgens wees hij schuin naar boven richting notenboom en sprak: ‘van de week dacht ik toch eens even verder kijken. En ja, voilà, daar zit-ie, zie je hem?’ Ik zag hem, een ransuil, die met de oorpluimen op, alert en duidelijk gehinderd terugtuurde. Onder de boom een collectie braakballen die, samen met witte kalkplakkaat, het bewijs vormden dat de stofwisseling van deze *Asio otus* prima functioneerde. Voor educatieve doeleinden zou later een emmer vol van die braakballen via Peter Milders terechtkomen bij het Natuurhistorisch in Rotterdam.

Uw schrijver had mentaal wat te verstouwen. Een ransuil! Geweldig natuurlijk. Ik feliciteerde Dick en opperde dat die uil een waardevermeerdering van zijn huis betekende. En dat het niet zonder betekenis was dat het symbool van de wijsheid in zijn tuin resideerde. Tegelijkertijd verwerkte ik dat die ransuil kennelijk zijn slaapstek had uitverkoren op ruwweg 25 meter van mijn werkkamer, vanwaar uit ik nota bene die boom in het vizier had. Zonder wat te merken! Weliswaar had Sander Elzerman net verteld dat elders in het dorp ransuilen riepen, maar dat was aan de andere kant van Maasdam. Ik vond het een lelijke misser en hoorde kompanen van de vogelwerkgroep al zuinigjes naar voren brengen: ‘Dus er zit tegenover je huis een ransuil en die is je ontgaan...!’

Op Dirks vraag waarom de vogel juist domicilie in die notenboom had gekozen, verklaarde ik dat er voor een uil in zijn tuin veel te beleven was: een grote voliëre en vrijlopende kippen. Voor beide serveert Dick dagelijks porties graan uit, dus moet het er wemelen van de muizen, waardoor er voor een beetje ransuil iedere nacht een soort erotische film wordt afgedraaid. Bij mijn suggestie over die muizen had Dick wat te verstouwen.

De ransuil pakte uit als een blijvertje. In die boom had hij favoriete stekken. ‘Uiltje zoeken’ werd een straatvermaak en in een paar dagen was de vogel een locale bekendheid. Want mensen die op ongewone tijdstippen samen groeperen onder een boom en er in staan te turen, te wijzen en met stemverheffing spreken, wekken nieuwsgierigheid. Een buurvrouw gaf een lesje uilenpsychologie. Ze meldde dat de uil ook in haar tuin een favoriete boom had. ‘Je moet hem nooit recht aankijken en als hij bij mij zit ga ik nooit in de tuin werken’, waren haar remedies om te komen tot een uilvriendelijke straat. Haar maatregelen kregen instemming, vooral de laatste. Want indien ik ergens een afkeer van heb is het van tuinarbeid, die hier veelal neerkomt op gewroet in weerbarstige Hoekschewaardse klei. Omdat na de Potterfilms menigeen het houden van uilen als een modale verworvenheid beschouwt en er ook in mijn streek uilenhouders zijn, zag ik ervan af de ransuil in te brengen op waarneming.nl.

Maar omdat ik een ransuil onder handbereik toch best gekleed vond, annexeerde ik hem wel voor de Jaarrond Tuintelling. Toegegeven, de vogels zetelden bij de overburen. Maar vaak kon ik met wat inspanning ze vanachter mijn bureau bekijken en ik nam waar dat ze rond het spookuur mijn tuin aandeden.

Ik schreef 'ze', want het volgende gebeurde. John Richardson kwam hier te logeren. Met hem was ik een paar maal op reis. John kreeg natuurlijk de ransuil te zien, waarna hij de uilenboom opnam in zijn ochtendwandelingroute. Op 6 juli meldde hij aan het ontbijt 'Gerald, there are two roosting long-eared owls'.... onloochenbaar had deze mededeling het minzame maar licht superieure ondertoontje dat voorbehouden is aan Britten. We gingen naar buiten en John wees erop dat in de notenboom twee ransuilstekken waren bezet. Dat was opnieuw een forse deuk in het zelfrespect en ik overwoog te stoppen met vogels kijken.

De dag na Johns vertrek bouwde het Dordtse Albert Schweizer een nieuwe knie in. Met de revalidatie was een langere tijd gemoed dan ik in mijn optimisme had ingecalculeerd. Terug thuis en nog nauwelijks mobiel was een van de eerste handelingen het afscannen van Dicks notenboom op ransuilen. Beide zaten er pront bij en dat was het begin van wekenlang loeren naar de overkant.

Ondanks dat de slaapetage van de overburen buiten telescoopbeeld bleef, lichtte ik hen toch in over mijn vogelvoyeurisme. Want dit karaktertrekje wordt door medewijkbewoners nogal eens als suspect beschouwd en bemompeld. Soms kwamen burens meeloeven door de telescoop, die standaard dag en nacht stond opgesteld in mijn werkkamer. Hierdoor heb ik me wekenlang frontloge en face-to-face in het ransuilenbestaan verdiept en werd de

gedwongen immobiliteit door de aanwezigheid van het uilenduo verlicht. Mijn waardering voor de uilen nam dus met karrenvrachten toe en zelfs heb ik overwogen een paar dozijn witte muizen onder Dicks notenboom los te laten. De

muizenwelvaartsstaat in diens tuin leverde de uilen vermoedelijk voldoende op, want uit niets bleek dat ze tekort kwamen. Meestal zat het duo vanaf het ochtendkrieken tot diep in het avondschemer op een van hun stekken, ogenschijnlijk in een lethargie. Door de telescoop was echter te zien dat niets van het wijkgebeuren hen ontging. Die wekelijks vlak onder hun boom met veel geraas passerende vuilnisautomastodont deed ze niets. Vreemd genoeg heb ik nooit de talrijk in de wijk aanwezige merels en/of de wel heel veel voorhanden eksters en kauwen rond de notenboom spektakel zien maken. Het minst moesten ze hebben van naar hen starend en wijzend publiek, zeker van hondenuitlaters. En het 'uilen kijken' was vooral populair onder die categorie passanten.

Er waren dagen dat ze ontbraken. Dan ging de bezorgde vraag 'heb je de uilen al gezien?' rond. Op de 20^e augustus verdween er eentje. Op de eerste dag dat Dick ruim drie weken later aan een verbouwing begon was de tweede foetsie. Indien de notenboom volgend jaar weer in het blad zit en de uilen keren terug, slepen ze hier stellig opnieuw predikaat 'soort van het jaar' in de wacht.

Ransuil (Karin van de Berg)

Broedvogels van de Oosterse Laagjes in 2015

Martin Benard

Tijdens de voorjaarsvergadering stelde Rob ter Horst mij overzichten ter hand van de broedvogels van de Oosterse en Westerse Laagjes in 2015. Deze inventarisatie werd door B. de Bruin en A. de la Sencerie uitgevoerd, in opdracht van de provincie Zuid-Holland. Het is fijn dat we op deze manier de resultaten ervan kunnen delen met een grote groep lezers. Dank daarvoor!

De inventarisaties van deze buitendijkse gebieden door de provincie kennen overigens een lange geschiedenis. In onze streekavifauna is er niet voor niets een apart hoofdstuk aan gewijd. Met name de Oosterse Laagjes zijn nog steeds interessant voor een aantal weidevogels. De Westerse Laagjes behandelen we mogelijk nog een andere keer. Hoewel er veel meer inventarisaties zijn gedaan, beperken we ons in dit artikel tot enkele vergelijkingen met 10 en 20 jaar geleden.

Oosterse Laagjes

Dit gebied heeft met name aan de oostzijde een interessant deel, waar ieder voorjaar water op wordt gepompt, waardoor delen van het grasland plas-dras zijn. Nog altijd vindt hier een aantal Grutto's, Tureluurs en Kieviten een geschikt broedbiotoop, hoewel de aantallen beduidend lager zijn dan 20 jaar geleden. De grootste afname zien we bij de Grutto, waarvan in 1997 nog 16 paren werden geteld. In de jaren 2004/2005, toen ik zelf het plas-dras gedeelte regelmatig inventariseerde, waren er nog circa 10 territoria. Anno 2015 waren dat er nog maar 4. Maar het heerlijke voorjaarsgeluid van onze nationale vogel is er dus nog wel te horen.

Een vogel die voorheen niet voorkwam op de Oosterse Laagjes, maar na het onder water zetten zich hier in behoorlijke aantallen vestigde, is de Kluut. Dat succes duurt nog steeds voort met 33 territoria in 2015. Dat ligt ongeveer op het zelfde niveau als 10 jaar eerder, maar 20 jaar geleden kwam de soort hier dus niet tot broeden.

In de ruige rietstrook langs het Haringvliet is de Cetti's Zanger nieuwkomer met 3 territoria. De Rietzanger is er de talrijkste broedvogel met 23 paar. Deze soort stond rond de eeuwwisseling nog op de rode lijst, maar heeft overal in het land een spectaculaire groei laten zien.

Broedvogels Oosterse Laagjes in 2015

teldata: 9/4 23/4 20/5 22/6

Fuut	3	Kluut	33	Bosrietzanger	4
Wilde Eend	15-19	Kievit	27	Kleine Karekiet	19
Krakeend	4	Grutto	4	Cetti's Zanger	3
Slobeend	3	Tureluur	14	Fitis	4
Kuifeend	2	Holenduif	4	Tjiftjaf	1
Tafeleend	1	Gele Kwikstaart	0-1	Zwartkop	2
Bergeend	9	Winterkoning	4	Kneu	4
Bruine Kiekendief	1	Blauwborst	1	Putter	1
Meerkoet	8	Merel	1	Zwarte Kraai	1
Scholekster	5-8	Rietzanger	23	Rietgors	10

Vier jonge Kieviten gered van een wisse dood

Marianne van der Waal

Veel bezoekers van de halfjaarlijkse bijeenkomsten van de Vogelwerkgroep zullen het zich vast nog wel herinneren: Monique de Vrijer, beheerder van de Vogelklas, die heel enthousiast en gedreven vertelde over het mooie werk van de Vogelklas Karel Schot.

Dit voorjaar is er door de weidevogelgroep weer een beroep gedaan op de Vogelklas. En zoals u hieronder kunt lezen: met een mooi resultaat.

Op 8 juni werden aan de Leidingstraat in het Oudeland van Strijen 2 jonge Kieviten vrijgelaten. Na een verblijf van ruim 5 weken in de vogelopvang kregen ze onder het toezicht van weidevogelbeschermers, medewerkers van de Vogelklas en andere belangstellenden hun vrijheid terug.

Het was een prachtig gezicht toen ze achterelkaar het hoge gras inliepen en er eentje het luchtruim koos.

Deze Kievitjes waren net uit het ei gekropen toen ze eind april door Dick van Houwelingen naar de Vogelklas Karel Schot gebracht werden. Door het extreem koude weer waren ze onderkoeld en door het gebrek aan insecten ook ondervoed.

Het is de medewerkers van de Vogelklas gelukt om twee van deze kwetsbare kuikens in leven te houden en vliegvlug te krijgen. Volgens Monique een moeilijke en heel intensieve opgave.

2016 werd door Vogelbescherming uitgeroepen tot Jaar van de Kievit. Dit om de aandacht te vestigen op de sterke achteruitgang van het aantal Kieviten.

Wij weidevogelbeschermers zetten ons in de Hoeksche Waard al jaren in om deze achteruitgang te stoppen. We beschermen nesten en pullen van de Kievit tijdens werkzaamheden op het land.

Zo ook op die koude dag in april. Door de verstoring kwamen de oudervogels niet snel genoeg terug om de kuikens op te warmen. Daardoor waren ze al snel zo onderkoeld dat ze niet meer piepten, met als gevolg dat de ouders de jongen in de steek lieten.

Toen de 4 kuikens meer dood dan levend bleven liggen, werd besloten ze nog een kans te geven en ze naar de Vogelklas te brengen. Achteraf gezien de juiste beslissing!

Twee vliegvlugge jonge Kieviten lijkt misschien niet zo veel, maar een overleving van 50% is veel meer dan in de vrije natuur!

Een paar weken later zijn er nog 5 pullen onder dezelfde omstandigheden naar de Vogelklas gebracht. Van deze 5 zijn er later 2 in goede conditie vrijgelaten.

Het ijskoude voorjaar heeft jammer genoeg veel kuikens het leven gekost. Mooi dat de Vogelklas er 4 heeft kunnen redden.

In de opvang Vogelklas Karel Schot

De kooien worden naar de goede plek gebracht

En daar gaat ie....

Bowheads

Gerard Ouweneel

In de lange halfduistere gang van een lagere school aan de Overijsselsestraat in Rotterdam Zuid hingen ze allemaal: de 24 schoolwandplaten van Marinus Adrianus Koekkoek. Ondanks de korte tijd die ik op die school doorbracht, heb ik als zevenjarig knulletje zo vaak in die hoge gang naar Koekkoeks in binnen- en buitenland gesitueerde natuurschilderingen staan turen, dat het netvlies de voorstellingen op die platen voor altijd opsloeg.

Dat ik slechts even aan de Overijsselsestraat schoolde, had als oorzaak het logistieke geploeter van Rotterdamse autoriteiten om alle leerplichtigen onderwijs te kunnen blijven bieden. Als gevolg van het uitstapje dat de Duitse Luftwaffe op 14 mei 1940 naar de stad maakte, waren er óók scholen in vlammen opgegaan. Daarna vorderde de bezetter een deel van de resterende schoolgebouwen op om er zijn Wehrmacht in te huisvesten. De eerste jaren van de lager onderwijsperiode bracht ik dan ook door in vijf verschillende onderkomens, waarin bovendien tijdens luchtalarm of erger ook nogal wat tijd onder mijn lesbankje in plaats van eroverheen gebogen. In de andere schoolgebouwen hingen ook wandplaten. Niet met Koekkoeks natuuraferelen maar met afbeeldingen van stichtelijke aard, vertoningen ontleend aan de kerkgeschiedenis. Deze boeiden aanzienlijk minder dan Koekkoeks 24 natuurscenes.

Naast *Te midden van sneeuw en ijs* en *In de Siberische vlakte* hing er een derde in de Arctic gesitueerde wandplaat. Eentje van Cornelis Jetses, getiteld *Ter walvisvaart*. Mocht u die afbeelding niet kennen, dan geeft Google uitkomst. Mannen van stavast, van het type dat een oud minister-president de natie voorhield om er zich aan te spiegelen, zijn in een hoog arctische entourage bezig met het afslachten van een walvis. Een Ijsbeer neemt en passant een walvisvaarder te grazen. Maar het wordt een happy ending, want twee collega's schouderen al hun musketgeweren om het dier om te leggen. Twee Walrussen kijken onverstoorbaar toe, zich niet ervan bewust dat zij later aan de beurt zullen komen. Op de achtergrond is men bezig bemachtigde walvissen naar schepen te slepen en ze te verwerken. Die walvisvloot en zijn equipage maakten deel uit van de Noordsche Compagnie. Deze bezat van 1614 tot 1642 het monopolie op de walvisvaart in de wateren rond Spitsbergen. Van dat alleenrecht maakte de Compagnie grondig gebruik, zodat toen Engelsen en Noren walvisvaarders zich bij de Hollanders voegden, er al flink onder de Groenlandse Walvissen en Noordkapers huisgehouden was. Na de zeventiende eeuw verdwenen beide soorten uit de wateren rond Spitsbergen.

Koekkoeks platen en *Ter walvisvaart* vraten in mijn dreumesengemoed in als vitriool. Ik besepte er nooit iets van te zien zullen krijgen, een ontgoocheling waartoe de beroerde situatie anno 1944 voor Rotterdam en zijn bewoners zeker zal hebben bijgedragen. Later bedacht ik dat het hoofd van die school aan de Overijsselsestraat misschien bewust Koekkoeks platen had opgehangen om zijn pupillen in te scherpen dat er nog een wereld buiten de geruïneerde stad en Nederland bestond.

De krimpende en verdwijnende walvispopulaties in de naoorlogse jaren stemden nog pessimistischer er ooit eentje te zullen zien. Na de wandplatenparade in die schoolgang zou het dan ook veertig jaren duren eer het zo ver was: een Potvis tijdens een gedenkwaardige zeereis van de Banc d'Arguin naar Senegal. Op eentje na volgden nadien de andere soorten, althans de grote. Die ene was de Groenlandse Walvis, de fameuze Bowhead Whale *Balaena mysticetus*. Dat *mysticetus* werd allengs relevanter want naar de resterende kansrijke plekken reisde je niet op zomaar heen: boven Point Barrow in Alaska, Disco Bay aan de westkust van Groenland of naar de Zee van Okhotsk

Onze walvisvaarders noemden de Groenlandse Walvis de zwarte walvis. Het zal niet toevallig zijn dat een eerbiedwaardig restaurant aan de Zaanse Schans 'De Hoop op d'Swarte Walvis' op de gevel heeft staan. Immers, in het vaderland hoopte men dat hun walvisvaarders er veel zouden bemachtigen. Daarin is de Noordsche Compagnie geslaagd. Het deerniswekkende schepsel waarop Jetses op *Ter walvisvaart* koene mannen met steekwapens laat inhakken, betreft waarschijnlijk een zwarte walvis. De kans ooit nog eens een Bowhead te kunnen zien namen wat toe. Er zijn er wat meer, zodat de Engelse organisatie Naturetrek tegenwoordig onder het motto 'Just Bowheads' speciale reizen onderneemt naar Disco Bay. Ik zette die bestemming op de lange lijst van voorkeur reisdoelen, een rij namen die maar niet korter wil worden en waarin ik schrap, schuif en bijschrijf en die soms tot moedeloosheid stemt. Want ik moet me erbij neer leggen er niet in te zullen slagen alle plekken en vogelsoorten te zien die in het onrustige gemoed woelen.

Twee gebeurtenissen deden de Bowhead een sprong maken naar de bovenste regionen van het wensenlijstje. In 2007 troffen lokale walvisjagers in Alaska bij het ontleden van een bemachtigde Bowhead in het dier een harpoenpunt aan van een model dat walvisvaarders circa 115 jaar geleden gebruikten. Biologen veronderstelden al dat Bowheads een leeftijd van meer dan honderd jaar konden bereiken. Die harpoen leverde het bewijs. Later kwam uit gericht onderzoek naar voren dat wij die honderd jaar gerust kunnen verdubbelen, ja zelfs een leeftijd van 240 jaar valt te beluisteren. Dat zou inhouden dat er thans nog Bowheads bestaan die geboren werden in de tijd dat in de noordelijke Atlantische Oceaan Reuzenalken zwommen, de onfortuinlijke *Pinguinis impennis* waarvan, doordat de vogel het vliegvermogen miste, IJslanders op 3 juni 1844 het laatste paar konden neer knuppelen op het eiland Eldey. Denk eens in: anno heden nog Bowheads uit de tijd dat er Reuzenalken waren... het verstand staat er bij stil. Bij mij kreeg het toch al weergalozes imago van *mysticetus* er nog een extra dimensie bij.

En toen kwam dat bericht van minstens 85 exemplaren voor de oostkust van Groenland. Tot dien was de veronderstelling dat er in de noordelijke Atlantische Oceaan hooguit honderd Bowheads leefden. Neen dus. De Groenlandse walvissenautoriteit professor Kit M. Kovacs omschreef de waarneming als 'de vondst van de eeuw'. Via Google zijn beelden te zien. En ook de opgewonden stemmen te beluisteren van de geluksvogels op de *Plancius* die er op die 8^e juni 2015 bij waren. Griet Nijs van het Belgische Natuurpunt levert de commentaren.

Ivoormeeuw bij het pakijns, Spitsbergen, 25 juni 2016 (foto: Laurens Steijn)

Ik was nog nooit op Spitsbergen geweest en ik zag nimmer IJsberen – ook een schepsel dat al decennialang hoog op de wensenlijstjes stond. En voor een iconische soort als de Ivoormeeuw was die ene in Stellendam in februari 1990 ook maar magertjes. Het besluit viel: opnieuw geschuif op de lijst van begeerde reisbestemmingen en met voorrang naar Spitsbergen. Omdat een al gereserveerde reis naar een andere hoog genoteerde vogelbestemming niet doorging, klopte ik aan bij Laurens Steijns

BirdingBreaks of er zomer 2016 nog plaats was op een van de *IJsberen Specials* van het schip de *Ortelius* van *Oceanwide Expeditions*. Die was er en Laurens ging ook mee, wel zo gezellig want we reisden al eerder samen. Ik was me er wel van bewust dat Spitsbergen geen Groenland is en dat een Bowhead allerminst zeker zou zijn. Maar de geest was uit de fles.

In de namiddag van de 24^e juni, twee dagen na vertrek uit Longyearbyen, bevond de *Ortelius* zich ten noorden van Spitsbergen op ruwweg 81 graden NB, minder dan 1000 kilometer van de Noordpool. Na een schitterende dag met tweemaal een IJsbeer, op afstand ronddolend door een indrukwekkende leegte van sneeuw en ijs, klonk rond het oorlamuur van buiten: ‘Whale, maybe a Bowhead’. In die uitroep van de ontdekker zat zoveel spanning dat de dekken volstroonden. Tamelijk kortbij, tegen de rand van een ijsveld aan, kwam een zwarte enorme vinloze rug boven. Die zonk weer weg. Aanzienlijk verder even later opnieuw die rug met nu ook, ver voor die rug, even iets van de bovenzijde van de kolossale koppertij. Dan later en alweer verder weg een derde maal boven. Een Bowhead! Ik stond te huiveren van de door het lijf gierende adrenaline. Gedachtenflarden aan de schoolgang in Rotterdam Zuid, aan het boek *Moby Dick* van Herman Melville en aan Reuzenalken gingen ordeloos door het hoofd. Rondom uitroepen, schouderklopjes en omhelzingen. Toegegeven, nuchter gezien hadden we alleen driemaal een indrukwekkend brede zwarte rug gezien. Maar in dat tafereel lag de hele wereld besloten van het mysterieuze schepsel dat de Groenlandse Walvis is: na de Blauwe Vinvis in grootte het tweede zoogdier ter wereld, eens nagenoeg uitgeroeid en wellicht in de Atlantische Oceaan terug van weggeweest.

Groenlandse Walvis bij het pakij, Spitsbergen, 24 juni 2016 (foto: Laurens Steijn)

In geen jaren was ik zo in mijn sas met een ervaring als die van de 24^e juni 2016: een Bowhead ten noorden van Spitsbergen in een entourage van sneeuw en ijs, cohorten Dikbekzeekoeten, Drieteenmeeuwen en een paar Grote Burgermeesters, Ivoormeeuwen en Noordse Sterns. Arjen Drost, een van de tourguides van *Oceanwide* kon het niet beter verwoorden. Ondanks dat we al Blauwe Vinvissen hadden gezien en er nog Beluga's en Walrussen zouden komen, zei hij 's avonds: ‘Wat we ook nog op deze reis gaan meemaken, voor mij staat vast dat mijn drie topervaringen zullen zijn de eerste, tweede respectievelijk derde maal dat die Bowhead vanmiddag aan de oppervlakte verscheen...!’ Ik was het volstrekt met hem eens.

Van Spitsbergen net terug in Maasdam kwam het bericht dat de Groenlandse Haai het tot een ouderdom van ruim 400 jaar kan brengen. Hetgeen betekent dat het schepsel dat bij dat nieuws via het TV-scherm tot ons kwam, wellicht al in de wateren rond Groenland zwom toen de koene lieden van de Verenigde Oostindische Compagnie voor hun kombuis op het eiland Mauritius de schedels van de laatste Dodo's aan het inslaan waren. Bent u daar?

Resultaten BMP Oeverlanden Hollands Diep 2016

Peter de Barse

Esscheplaat

Doordat het bos opener wordt zijn de grauwe ganzen tijdens de eerste telrondes ook beter te ontdekken. Met 64 broedpaar een maximum. Het kan natuurlijk ook dat er steeds meer paren gebruik maken van de Esscheplaat.

Het knobbelzwaanpaar dat twee jaar lang aan het Hollandsch Diep broedde is dit jaar niet waargenomen.

De havik daarentegen is weer terug! De buizerd is met één paar gelijk gebleven.

Het was een goed spechten jaar. Er zijn twee territoria van de groene specht. De grote bonte beleefde een topjaar met maar liefst 26! En ook van de kleine bonte specht zijn maar liefst 3 territoria vastgesteld!

Bij de winterkoning een lichte toename passend na een milde winter.

Over de heggenmus al veel geschreven en ook dit jaar blijven steken op slecht 1 territorium.

De gekraagde roodstaart houdt het hoge niveau vast met wederom 26 paar. Wat een genot!

Een nieuwkomer is de roodborsttapuit! Deze zat in de ruigte aan het Hollandsch Diep.

De Esscheplaat is niet echt populair bij de bosrietzanger met slechte twee territoria, hoe anders op de Zeehondenplaat, daarover straks meer.

De spotvogel was in 2015 al opzienbarend met 6 territoria en ook in 2016 met 5 territoria toch sensationeel te noemen!

Bij de vier bekende zomervogels valt de behoorlijke afname van de tiftjaf op. Vanaf 2012 een dalende tendens van 73 naar maar 39 paar in 2016.

De grauwe vliegenvanger kan niet meer aan onze aandacht ontsnappen met een record aantal van 8 paar (2015 7 paar).

De boomklever doet een klein stapje terug, maar met 16 paar natuurlijk stevig verankerd.

De wielewaal een jaar gelden nog met 4 paar aanwezig, dit jaar gehalveerd naar nog steeds een prima resultaat.

Heel aardig is dat Natascha's vogel de vink dit jaar een ongekende hoogte bereikt van maar liefst 76 paar!

Tenslotte de appelvink, tot ons grote plezier weer met 4 territoria aanwezig.

Zeehondenplaat

Hoe nieuwsgierig was ik naar de ontwikkeling nadat we in 2005 voor het laatst deze toch heel andere plaat hadden geïnventariseerd.

De populariteit onder de grauwe ganzen is zichtbaar afgenomen tot een schamel aantal van 5 territoria, al zal menig persoon daar niet rauwig om zijn.

Het was hard zoeken naar de wilde eend wat uiteindelijk slechts 1 territorium heeft opgeleverd.

De bruine kiek, destijds altijd met 1 of 2 paar aanwezig is wel een enkele keer waargenomen maar heeft volgens de geldende criteria niet geleid tot een broedgeval. Er zijn sowieso geen roofvogels als broedvogels waargenomen op de Zeehondenplaat.

De ijsvogel heeft net als toen één territorium.

De grote bonte specht heeft zich in 10 jaar tijd verdubbeld naar 8 territoria.

De winterkoning is ook hier de talrijkste broedvogel. De 41 paar zijn wat aan de magere kant als je het vergelijkt met het begin van deze eeuw.

Ook hier is de heggenmus behoorlijk afgenomen, van tussen de 11 en 14 in 2002-2005 naar 4 in 2016 maar is wel ruim meer dan op de veel grotere Esscheplaat.

Opvallend is ook het aantal van 4 bij de roodborst, nog nooit zijn er 'zoveel' op de Zeehondenplaat waargenomen.

Mijn teleurstelling over de nachtegaal is groot. Ik herinner mij (wat ook klopt gezien de cijfers) altijd een eldorado van nachtegale met een hoogtepunt van 12 paar!! Het bevreemde mij dat er op de aangrenzende Esscheplaat zo weinig zaten. Helaas zijn de aantallen van toen niet meer, maar gelukkig werden de ochtenden opgeluisterd door de prachtige zang van 2 exemplaren!

Grote Bonte Specht (foto: Karin van de Berg)

Hoe anders is het de gekraagde roodstaart vergaan. Gelijk aan de sterk stijgende trend landelijk en op de Esscheplaat ook hier een spectaculaire toename. Maar liefst 12 territoria t.o.v. de 3-5 van ruim 10 jaar eerder.

Tot mijn verbazing is de sprinkhaanzanger verdwenen terwijl er toch nog steeds een goed biotoop aanwezig is en hier geen Schotse Hooglanders lopen?

Een ander raadsel, als je het vergelijkt met de resultaten op de Esscheplaat, is de einduitkomst van de bosrietzanger: 24 en daarmee passend in de reeks 2002-2005. Waarom op de Zeehondenplaat zo talrijk en op de Esscheplaat nauwelijks te vinden?

Ook hier doet de spotvogel het bijzonder goed met een topscore van 4! Zo zitten er op deze relatief kleine plaat wel erg fraaie vogels!

De fitis is op de Esscheplaat tussen 2006 en 2016 gehalveerd. Hetzelfde is zichtbaar op de Zeehondenplaat.

De grauwe vliegenvanger ook hier aanwezig met 3 paar en de boomklever is nu ook hier vastgesteld, al is 1 paar bescheiden te noemen. Maar eens zien hoe zich dat verder ontwikkelt, want ik voel er wel voor om vanaf 2017 zowel de Esscheplaat en Zeehondenplaat te blijven tellen. We hebben er inmiddels genoeg tellers voor!

De boomkruiper is ten opzichte van de beginjaren 2000 nagenoeg verdubbeld (13 paar). Ook hier de wielewaal aanwezig en voor de Zeehondenplaat betekent dit een nieuwe soort! En de vink deed het ook hier in 2016 erg goed met een record aantal van 14.

Tenslotte de meest stabiele vogel op de Zeehond: de koekoek, in 1991, 2002-2005 en 2016 met 2 paar heel standvastig.

Sasseplaat

Van de Sasseplaat heb ik geen vergelijkende cijfers. Dit gebied is natuurlijk lastig te tellen en het is fijn dat Janus met zijn boot ook achterlangs is gevaren.

Wat valt in de uitkomsten echt op?

De Canadese gans (3 territoria) die op de eerder besproken platen niet voorkomt. Hetzelfde geldt voor de bergeend, ook met 3 paar.

Eén buizerd paar maakt hier de omgeving voor bepaalde soorten tot een risico gebied.

Heel fraai is dat twee ijsvogelnesten zijn gevonden.

En wat te denken van drie spechtsoorten, dus ook de kleine bonte specht en de groene.

De winterkoning (16) moet hier de status van talrijkste overlaten aan de tuinfluiter (24!)

De heggenmus doet het hier prima met 4 paar en natuurlijk is de gekraagde roodstaart talrijk met maar liefst 7 paar.

Een nachtegalenpaar heeft de Sasseplaat uitgekozen om jongen voort te brengen.

Waar we op de Esscheplaat tot 2008 een paar jaar de explosieve zang van de cetti's zanger mochten horen is die daar weer verdwenen, maar op de Sasseplaat duidelijk wel aanwezig met zelfs 2 territoria!

Aardig om die verschillen tussen de verschillende platen waar te nemen.

De boomklever tenslotte moet de Sasseplaat nog ontdekken.

Oeverlanden Hollandsch Diep

Bij een totaal ander biotoop horen natuurlijk andere vogels zoals de kluut (39 paar), de oeverwaluw (183) en de gele kwikstaart (10). Ik ben onder de indruk van de graspieperterritoria, maar liefst 32. De rietstroken in het gebied zijn zoals in de bijlage is te zien goed bezet met rietzangers, kleine karekieten en rietgorzen en ook de blauwborst is met 9 paar een vogel die je goed kunt waarnemen.

Vooraf aan de noordkant zijn maar liefst 7 territoria vastgesteld van de roodborsttapuit.

De meest bijzondere vogel is de braamsluiper. De waarneming van de zang op 1 mei is volgens de Sovon broedvogelnormen voldoende voor de vaststelling van 1 territorium .

Dankwoord

Graag wil ik alle tellers hartelijk danken voor hun inzet om maar liefst 4 gebieden te inventariseren. Het draagt bij aan data die belangrijk zijn voor HWL, Staatsbosbeheer en Sovon en uiteraard voor ons zelf om na vele mooie velduren te weten wat we met elkaar hebben waargenomen.

Volgend jaar verwacht ik dat we bijstand gaan verlenen aan de inventarisatie van de zuidrand van de Ambachtsheerlijkheid Cromstrijen (onder aanvoering van Hans) en mijn ambitie is uiteraard de Esscheplaat en hopelijk ook de Zeehondenplaat.

Gelabelde grutto

Dick van Houwelingen

Op 13 april van dit jaar kregen Marianne, Janus en ik een mailtje van Gerard met bovenstaand onderwerp. De inhoud van de mail wil ik jullie niet onthouden:

Dame en heren, waarschijnlijk al door jullie vastgesteld, een overvloedig gedecoreerde Grutto op de leidingstraat. Linkerpoet twee halve geelwitte ringen waarvan eentje 'gevlagd' met daaronder een brede blauwe ring. Aan de rechterpoet een brede geelwitte ring met daaronder eveneens een blauwe. Dit alles voorzover te onderscheiden.

Natuurlijk ben ik bij de eerste gelegenheid naar de leidingstraat getogen om deze “gedecoreerde grutto” te bewonderen. Tegelijkertijd moest ik denken aan de grutto die voorgaande jaren op zo'n 500 meter ook in het Oudeland was waargenomen. Zou het dezelfde zijn?? Gelukkig liep de grutto vlakbij weg die langs de leidingstraat loopt. Telescoop op het raamstatief en met de smartphone een redelijke foto kunnen maken. Hij zag er wel bekend uit maar voor de zekerheid de waarneming met foto doorgestuurd naar Jos Hooijmeijer van de RUG.

Een overzicht van de waarnemingen van deze vogel werd snel doorgestuurd en het bleek inderdaad een oude bekende. Niet alleen voor mij maar ook voor Marco Lodder en Els Marijs. De grutto blijkt in 11 juli 2012 in Isla Mayor, Veta la Palma in Spanje te zijn geringd. In 2013 werd de vogel door Els gezien, in 2014 door Marco, in 2015 door mijzelf en Marco en in 2016 dus door Gerard. Daarna nog vele malen gezocht naar de grutto maar niet meer gezien in die omgeving.

De plaats trouw van de grutto wordt hiermee maar eens goed bevestigd. Het geeft ook aan hoe het komt dat “Op zicht goede weilanden” niet zomaar bevolkt worden door grutto's. Je moet de randvoorwaarden wel heel erg optimaliseren om grutto's te verleiden om naar je weiland te komen. Zijn ze er eenmaal dan blijken ze erg plaats trouw, ook als de omstandigheden slecht zijn en de reproductie nul.

Maar het geeft ook aan dat de vogelaars van de Hoeksche Waard “scherp” zijn bij het kijken naar vogels. Jos Hooijmeijer was er in ieder geval blij mee, liet hij weten.

L1LBLB

Vangplaats, Datum vangst 11-7-2012 Isla Mayor, Veta la Palma

Spain 36.97083 N -6.23500 W

Ringnr: 4041395

Naam Ringer: Manolo Vazquez\Naam 2e Ringer: Carlos Moreno

Waarnemingen van deze vogel:

4-2-2013 Santa Amalia 39.00389 N -5.98611 W Spain Mo Verhoeven

Nathan Senner

9-2-2013 Santa Amalia 39.00389 N -5.98611 W Spain Mo Verhoeven

Nathan Senner

13-2-2013 Santa Amalia 39.00389 N -5.98611 W Spain Nathan Senner

Mo Verhoeven

14-3-2013 Dordrecht, Biesbosch, Tongplaat 51.74556 N 4.70000 E The Netherlands Hans Gebuis

1-4-2013 Strijen, Oude Land van Strijen 51.75000 N 4.53333 E The Netherlands Els Marijs

2-2-2014 El Rocio, Lucio de Mari Lopez 37.04833 N -6.30472 W Spain Jos Hooijmeijer

Tom Jager

Rocío Marquez Ferrando

10-2-2014 Almoharin 39.15000 N -6.03333 W Spain Mo Verhoeven

Alice McBride

24-3-2014 Strijen, Oude Land van Strijen 51.75000 N 4.53333 E The Netherlands Marco Lodder

24-4-2015 Strijen, Oude Land van Strijen 51.75000 N 4.53333 E The Netherlands Dick van Houwelingen

24-4-2015 Strijen, Oude Land van Strijen 51.75000 N 4.53333 E The Netherlands Marco Lodder
maandag 18 april 2016 Pagina 1

13-4-2016 Strijen, Oude Land van Strijen 51.75000 N 4.53333 E The Netherlands Gerard Ouweeneel

16-4-2016 Strijen, Oude Land van Strijen 51.75000 N 4.53333 E The Netherlands Dick van Houwelingen

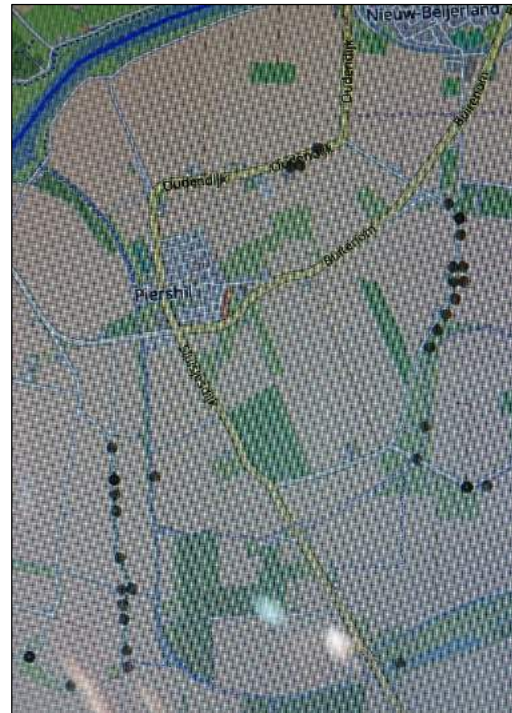
Oude dijken in Korendijk bolwerkjes Roodborsttapuit

Martin Benard

In de regionale avifauna, uitgekomen in 1999, staat de Roodborsttapuit te boek als ‘incidentele broedvogel (0-1 paar) van de buisleidingstraat bij de Esscheplaat (1998)’. Hoe anders is de situatie nu. Langs de Buitendijk bij Strijen is dit prachtige vogeltje al jaren een vaste broedvogel. In diverse natuurgebieden, zoals het Grootte Gat, het Oudeland van Strijen, Groot Koninkrijk en de Tiendgorzen zijn ook territoria te vinden. Veel minder bekend is dat de verkeersluwe oude dijken in de gemeente Korendijk inmiddels ware bolwerkjes zijn van de Roodborsttapuit. Met name langs de Oude Nieuwlandsedijk en de Dromweg zijn linten met meerdere territoria te vinden. Ook daaraan grenzende dijken als de Oudedijk Piershil en de Zuidzijdsedijk herbergen enkele territoria. Door middel van een aantal speciaal op deze soort gerichte fietsrondjes in het voorjaar van 2016 over die dijken, was het mogelijk het aantal territoria vast te stellen.

Met excuses voor het slechte kwaliteit van het kaartje, is hiernaast toch wel duidelijk te zien welke dijken in trek zijn bij de Roodborsttapuit. Zowel langs de Oosthoek als de Oude Nieuwlandsedijk waren vier territoria te onderscheiden (op basis van eigen uitsluitende waarnemingen). Buiten deze dijken zien we alleen al op deze kaartuitsnede nog enkele territoria. Het atlasblok 43-15, wat Han en ik voor de nieuwe SOVON atlas telden, kreeg daarom de aantalsschatting ‘C’ mee: meer dan 10 territoria.

De Roodborsttapuit ging in 15 jaar tijd in de Hoeksche Waard van ‘incidentele broedvogel’ naar vele tientallen paren. Wij zijn een prachtig vogeltje rijker geworden!

1000-soortendag

Gerard Ouweneel

Dat er in en rond het Haringvliet iets groots staat te gebeuren, kreeg het publiek op zaterdag 17 september 2016 ingescherpt. Toen vond de Haringvlietdag plaats, de ‘eerste’ welteverstaan zodat, mocht dit evenement aan uw aandacht zijn ontsnapt, er later kansen komen u alsnog te laten onderdompelen in de feestvreugde van volgende Haringvlietdagen. Desgewenst dan ook letterlijk, want bij het rijtje experts dat belangstellenden op sleeptouw nam, bevonden zich ook duikers om het publiek de raadsels van ‘de wondere onderwaternatuur’ te ontsluiëren. Han Weber, de Zuid-Hollandse gedeputeerde met ‘groen’ in zijn portefeuille was afgereisd naar Hellevoetsluis om er de eerste Haringvlietdag te openen.

Aan leden van de diverse werkgroepen van Hoekschevaards Landschap waren de festiviteiten niet ontgaan. Zij hadden besloten een bijdrage te leveren aan de 1000-soortendag, een van de onderdelen van de haringvliethappening. Een gelegenheidscoalitie van organisaties had voor die 17^e september soortenexperts gemobiliseerd, die een etmaal lang in de natuurgebieden alles, exclusief de mens, inventariseerden hetgeen er groeit, bloeit, kruipt, vliegt, wriemelt, zwemt of zich anderszins voortbeweegt. Onze vogelwerkgroep was om deelname gevraagd. Ik had gearzeld, mede omdat het organisatiecomité er niet in was geslaagd mij de bedoeling en achtergronden van het gebeuren in volle omvang te laten snappen. Ongetwijfeld zal dat aan mij hebben gelegen. Maar onze voorzitter behoefde maar even iets van haar charmante overtuigingskracht aan te wenden om mij te doen aansluiten bij een kwartet Hoekschevaardse vogelaars. Graag had ik ingescheept op het Staatsbosbeheer vaartuig waarmee boswachter Ronald in ’t Veld over het Haringvliet ijlt. Want dat schip met een D Day uiterlijk zou een stel 1000 soortentellers langs de Ventjagersplaat en Slijkplaat voeren. Kennelijk waren er voor die teltocht meer belangstellenden, want het schip was volgeboekt. Achteraf hoorde ik dat het vaartuig op het uur U kapot geweest was, waardoor de tocht niet kon doorgaan.

Onze Haringvliet-odyssee begon weinig gelukkig. Voor de Sovon-atlas had ons clubje lucratieve vogeltellingen verricht in de Westerse Polder. Door die polder loopt een onderhoudsweg naar de buitendijk. Deze biedt een prima zicht op het Haringvliet. De boer die het bewind voert over die weg vond onze geloofsbrieven te licht en de poorten bleef dicht. Vanaf de dijk ontdekten we reeën. Vergenoegd noteerden we deze als onze eerste bijdrage aan de 1000 soorten. Dat de dieren binnendijks liepen en dus in feite buitenspel, deerde niet. Bij de tweede stop, de Oosterse Laagjes, was het ook slikken. Bij ons Atlas-werk hadden we ons gelukkig geprezen dat Sovon juist dat gebied had gedecoreerd met een ‘gouden grid’, een aansporing om het gebied grondig na te lopen. Dat leverde een melkweg aan broedvogels op waarbij Grutto’s, Kluten en een paartje Bruine Kiekendieven, Zomer- en Wintertalingen. Op die 17^e september was de Buitendijk in de greep van het dijkverzwaringsslag, met in het terrein lidtekens die ook aan D Day deden denken. Toen wij er uiteindelijk toch in slaagden zich te krijgen op de Oosterse Laagjes, was de enige bijdrage aan de 1000 soorten een Witte Kwikstaart. Gelukkig gingen op de achtergrond, vanaf de Ventjagersplaat, twee Zeearenden omhoog, zodat de eer was gered.

Voor de Oosterse Laagjes staat trouwens nog een veldslag te komen. In de uitgave *Hoeksche Waard, de plek waar je wilt zijn!* staat zo’n Droomfonds artists impression waarop de Oosterse Laagjes vol staan met vakantiewoningen... Natura 2000 of niet! Nu zijn natuurlijk de artistieke fantasieën van een tekenaar onbegrensd, maar bij de lijst van voorziene projecten staat onder nummer 19: ‘Hitsertse Kade realisatieplan dag- en verblijfsrecreatie’. Google naar ‘Gebiedsvisie Hitsertse Kade en zet u schrap. Na nog een voorbij roetsjende Boomvalk te hebben gespot en terug bij de auto trof Marianne op het portierraam een minuscuul creatuurtje aan, oogverblindend groen gekleurd. Uitgevoerd in megamaten zou het schepseltje in Spielbergs Jurassic Park films geen gek figuur geslagen hebben. Omdat wij voorzagen met vogels ver uit de buurt te blijven van zelfs 100 soorten, bakerde Marianne het wezentje in om het aan insectenexperts te tonen. Deze ontmoetten we op het nu nog bescheiden recreatieterrein Hitsertse Kade.

‘Dat is een wants’ verklaarde er eentje toen Marianne het beestje onthulde. Op onze begrijpelijke vraag welke kwam als reactie: ‘Dat weet ik niet. Er zijn in Nederland zo’n 600 soorten. En er zijn maar vier mensen die ze kennen’. Van onze Zeearenden stonden de heren niet paf en ze gingen door met het bijeen sprokkelen van hun 1000 soorten. Daar hadden ze een productieve werkwijze voor.

Onder een struik kwam ondersteboven een grote geopende witte parasol te staan. Daarna ging een teamlid met een stok hevig in het gebladerte slaan. Die actie zette zoden aan de dijk. Een regen van twijgjes maar ook van hevig wriemelend gedierte stortte in de parasol. Bedaard begon de man met zijn stok in de cocktail van bladeren, takjes en wezentjes te roeren, onder het uitspreken van latijnse spreuken, gelijk een in zijn kleurrijk habijt gehulde voorganger van een parochiekerk bij het altaar ten beste pleegt te geven. Het waren de wetenschappelijke namen van de door hem geïdentificeerde beestjes. Zijn kompaan schreef deze nauwkeurig op. Geïmponeerd keken wij toe hoe op dat lijstje de rij genoteerde insectennamen in snel tempo langer werd. Na nog even te hebben gesproken met Han en Martin Benard, die bezig waren aan hun 1000-soorten odyssee, gingen we naar de Nieuwe Tiend Gorzen. Vooral dankzij de voortreffelijke zintuigen van Wilson Westdijk leverden deze o.a. Cetti's Zangers en een IJsvogel op. Wilson kwam op toeren want even later ontdekte hij bij de Bakkerskeet een eerste zomer Purperreiger.

Maar toch ontbrak er iets. Omstreeks half-september is bij een rondje Haringvliet een Visarend welhaast een modale soort. En wij zaten nog zonder. Waar de Westdijk omhooggaat stond een opeenhoping van het aan de dijkverzwaringsveldslag deelnemende materiaal, zodat we niet verder konden. Op de 's Lands Bekade Gorzen was het insectenteam nijver bezig en ver weg, over de ontstellend verruigde Korendijksche Slikken, rausde een Slechtvalk. Han en Martin verschenen weer. We wisselden waarnemingen uit. Achteloos meldde Han 'net weer een Visarend, bij de Bakkerskeet'. Maar Wilsons Purperreiger konden de gebroeders niet wisselen.

Ondanks de gemiste Visarend kwam ons vogelwerkgroepeteam voor die 17^e september op acht soorten roofvogels. Niet gek. Maar of op de Haringvlietdag het niveau van 1000 soorten bereikt is, heb ik niet gepubliceerd gezien. Misschien wordt dat bekendgemaakt op volgende Haringvlietdag.

Aquatisch uitstapje van vogelaar Dick van Houwelingen tijdens de 1000-soortendag.

Wandering Down Memory Lane : De Scilly's oktober 1991

Hans Westerlaken

Het najagen van zeldzame vogelsoorten in het Verenigd Koninkrijk stamt uit de jaren vijftig. Vanaf de jaren tachtig heeft dit steeds grotere vormen aangenomen. De oorzaak daarvan ligt onder andere in het feit, dat er in het Verenigd Koninkrijk relatief weinig gewone vogelsoorten aanwezig zijn en er relatief veel zeldzame soorten gevonden worden. Geholpen door de enorme kustlijn, vele eilanden, een uitstekende geografische ligging aan de westkant van Europa en een hoog aantal waarnemers, kan Groot-Brittannië bogen op een soortenlijst van net boven de 600. In Nederland ligt dit aantal een honderdtal lager. Geen wonder, dat vele vogelkijkers zich op het zoeken en bezoeken van zeldzame vogels gericht hebben, de zogenaamde "twitchers".

In oktober 1991 werd een lang gekoesterde wens van mij vervuld, een bezoek van een week aan het Engelse twitchers-mekka, de Scilly Eilanden. Deze liggen twee uur varen ten zuidwesten van Cornwall, het meest westelijke graafschap van Engeland. Hier plegen, voornamelijk in het najaar, zeldzame vogels uit zowel Azie als Noord-Amerika op te duiken. De eerste twee weken van oktober zijn de beste om de archipel te bezoeken als men een goed kans wil maken om extreem zeldzame vogels te zien. Het hoofd-eiland St. Mary's meet 6.29 km² (ter vergelijking, Rottumerplaat/Vlieland meten respectievelijk 7.82/36.13 km²), heeft de meeste accommodatie, herbergt de meeste vogelaars en produceert de meeste zeldzaamheden. De overige eilanden Tresco, St. Martin, St. Agnes en Bryher zijn tussen de 2.97 en 1.3 km² groot. Ze zijn minder bevolkt en leveren aanzienlijk minder zeldzaamheden op.

Na nog maar net de boot van Oostende naar Dover gehaald te hebben, reden wij (Gido Davidse, Hannie Gravendeel, Remco Hofland en schrijver dezens) 's-nachts door naar Penzance om daar rond 6.00 uur bij de nabij gelegen Hayle Estuary aan te komen. Hier huisde al geruime tijd een volwassen Ringsnavelmeeuw, die wij in het eerste licht al snel vonden. Vanwege een gebrek aan slaap, een behoorlijk schommelende boot en de baklucht van een Engels ontbijt in het vooronder, dat diende als restaurant, kwamen wij bijna allemaal behoorlijk zeeziek aan.

De goede vogelsoorten zouden dit ongemak snel doen vergeten. We begaven ons naar onze accommodatie, Holy Vale, op het midden van het eiland. Dit was enigszins strategisch gekozen, omdat je bij een ornithologische calamiteit nooit ver zou hoeven te lopen. De eerste middag was het meteen raak met een Vale Lijster, die zich onder wat struiken regelmatig en goed liet zien.

Le winter Vale Lijster en de opschudding, die erdoor veroorzaakt werd

Aan de andere kant van de weg zat een Isabelklauwier (spec.), op het belendende grasveld had een Roodkeelpieper zijn toevlucht gezocht en net om de hoek zat een fraaie Draaihals. Het Scilly Season was voor ons al goed begonnen, maar het zou nog beter worden! Net voor donker zagen we nog een Kleine Vliegenvanger en mochten we van Remco Hofland, die er even tussen uitgeknepen was, vernemen, dat hij nog net voor het donker de lastig te ziene Bobolink had gescoord. Ondanks het fraaie begin van de eerste dag was dit wel iets om later recht te zetten!

De volgende dag werd voornamelijk gebruikt om de aanwezige, maar nog niet geziene soorten, te bezoeken en in te gaten te houden of de Bobolink gemeld werd. De communicatie op het eiland verliep met behulp van walki-talki's in het pre-mobiele telefoontijdperk. Ook opvallend was de enorme discipline van de rond 1200 aanwezige Britten, hoewel eventuele levenslange verbanning van de eilanden bij grove overtredingen dat wel stimuleert. Na het vinden van de Sora Ral kwamen daar overigens nog enkele honderden bij.

Na soorten als Grote Pieper en Duinpieper op het vliegveld gezien te hebben, zagen we een onvolwassen Roze Spreeuw, een eerste-winter Grauwe Klauwier en nog een Kleine Vliegenvanger alvorens de Bobolink doorgegeven werd. Wij snelden naar het veld waar de vogel zich bevond en daar begon een lange wacht, waarbij de vogel zich eerst kort, roepend in vlucht liet zien, alvorens hij zich al schuifelend, á la de Witkopgors van Zeeland, af en toe mooi liet bekijken. Een vlekje weggewerkt!

De twee volgende dagen waren rustig wat nieuwe vogels betreft, maar voor de Scilly's goede soorten als Wielewaal en Vuurgoudhaan wilden de Britten hun pas nog wel versnellen. Een bezoek aan het eiland Tresco leverde niet de gemelde Roodmus op. We vonden zelf de enige Bladkoning, die we die week zouden zien en bekeken de "oude"soorten, maar nu rustig. Een Ijsduiker, nog in zomerkleed, was nog een ander hoogtepunt. Vanuit de eerste hut van Lower Moors kon je prachtig tot wel zeven Bokjes zien in gezelschap van een Porseleinhoen. Wel werden ons door de Engelsen Amerikaanse dwaalgasten semi-beloofd, omdat de wind de dag daarvoor naar zuid-west was gedraaid en dat stond in het verleden garant voor Amerikanen. Onze verwachtingen liepen daardoor natuurlijk behoorlijk hoog op!

De volgende dag was het inderdaad raak! Een van de vier gemelde Grijswangdwerglijsters hield zich op langs een stuk bouwland, niet ver van ons huisje en liet zich bij tijd en wijle mooi door de telescoop bewonderen. Een tweede Vale Lijster werd gevonden op een tweehonderdtal meters van de Grijswangdwerglijster.

Ondertussen kwamen er verontrustende berichten van een Izabeltapuit en een Amerikaanse Goudplevier, die op St. Agnes zaten en we overwogen om de oversteek per boot te maken. Die dag zou het erg krap worden en we besloten af te wachten. Toen beide vogels de volgende ochtend weer gemeld werden, besloten Remco en ik de oversteek te maken. Hannie en Gido bleven op het hoofdeiland, St. Mary's, dat doorgaans de meeste vogelaars en zeldzaamheden herbergt. Twitch-technisch was het een gok en dat werd later ook bevestigd. St. Agnes met zijn 1.5 km² is makkelijk te overzien vanwege de spaarzame vegetatie en de Izabeltapuit met in zijn of haar kielzog een Aziatische Roodborsttapuit waren makkelijk te zien op de Bar tussen St. Agnes en Gugh wat door sommigen als het 6^e Scilly-eiland wordt beschouwd. Gugh telt slechts twee huizen, drie bewoners en is bij laag tij te voet te bereiken.

Aan de andere kant van het eiland foerageerde een juveniele Amerikaanse Goudplevier in een baaitje en vonden wij een voor de Scilly's niet zo algemene Houtsnip rustend onder de struik waarin een Sperwergrasmus, toen nog een nieuwe soort voor Remco, zat te skulken.

Voldaan vertrokken we weer naar St. Mary's, want je wilde niet te lang van het hoofdeiland af, omdat de kans zeer reëel was, dat je een goede soort zou missen.

Bij terugkomst leek er al iets mis te zijn en toen iemand: "Sora Rail, Lower Moors", schreeuwde begonnen wij automatisch die richting op te rennen. Nog maar net onderweg besloten wij een taxi te nemen om zodoende, zoals zou blijken, alleen maar wat verder vooraan in de wachtrij te komen staan. De Sora Ral was nog niet zo lang daarvoor ontdekt of liever gezegd goed gedetermineerd en de meeste vogelaars, die op St. Mary's verbleven, waren te voet gegaan. Onze keuze een taxi te nemen bleek toch de betere geweest te zijn daar de rij allengs aanzwol en wij nog nog relatief vooraan stonden. De bekende, controversiële Engelse vogelaar, Lee Evans regelde de toegang tot de kijkhut en iedereen mocht 30 seconden kijken als de vogel in beeld was. (Nu weten we ook waar Remco zijn idee vandaan haalde met de Roodkeelnachtegaal.) Na een half uurtje wachten konden wij de vogel volledig vrijlopend waarnemen. De vraag was of Gido en Hannie voor of na ons in de rij stonden. In ieder geval stonden ze niet dicht bij ons en na later bleek zelfs een heel stuk achter ons. Ook zij zagen de vogel na het nodige wachten en hadden in de tussentijd in het dorp ook nog een Orpheusspotvogel gezien

De laatste dag werd er nog een bezoek aan de Sora gebracht en wat op het eiland rondgelopen, maar het leek wel, dat na zoveel vogelgeweld alles tot stilstand was gekomen. Op de ochtend van vertrek zagen we nog fraai een juveniele Sperwergrasmus. Voldaan werd de terugreis aangevangen en zouden we zo snel mogelijk terug gaan. Remco deed dit enkele jaren later; Gido en ik moeten weer eens terug.

Remco Hofland, Gido Davidse, Hans Westerlaken

Boot naar St. Agnes, Scilly's oktober 1991

1^e winter Bobolink

Wederom geen succesvol broedseizoen voor Dwergganzen

Gerard Ouweneel

Wanneer u deze *In Vogelvlucht* gaat doornemen, zullen hopelijk de Dwergganzen hun winterkwartier het Oude Land van Strijen alweer hebben betrokken. Zoals de zaken er in augustus jl. voorstonden zullen er dat zeker niet aanzienlijk meer zijn dat in winter 2015-2016. Tenzij er veel exemplaren meekomen van het contingent dat de Zweden aan de nog resterende populatie hebben toegevoegd. Met die ‘resterende’ populatie ging het wederom minnetjes. Ze brachten het tot drie nesten, maar tot rond de 20^e augustus waren er geen jongen gesignaleerd op de traditionele stopplaatsen. Onontdekte legsels kunnen natuurlijk nog resultaat hebben geboekt, maar dat zullen er alsdan nooit veel zijn. Op de voorverzamelplaats bij Hudiksvall waren half-augustus 24 Dwergganzen present.

Wel werden veel individuen bijgeplaatst, niet minder dan 85 stuks, 11 tweedekalenderjaar vogels en de overige eerstejaars. Ze werden uitgerust met een blauwe ring rond de rechterpoot. De linkerpootring kan verschillende kleuren hebben, zij het dat deze bij de tweede KJ-vogels wit van kleur is. Zes vogels werden toegerust met een satellite transmitter. Wordt dus wederom vervolgd.

Dwerggans Hanna dood gevonden in het Oude Land van Strijen

Gerard Ouweneel

Na enkele eerdere zoektochten door Hoekschevaarders vond Sander Moonen op vrijdag 21 oktober jl. de Dwerggans Hanna dood in het Oude Land van Strijen. De vogel, althans het kadaver, lag enkele honderden meters ten noorden van de Waleweg, half in een sloot. Hanna was uitgerust met een zendertje, waardoor de plek ongeveer kon worden vastgesteld. Uit het feit dat de detectielocaties rond de 30e september jl. zich niet meer verplaatsten, kan worden afgeleid dat omstreeks die datum, enkele dagen na aankomst in het Oude Land van Strijen, iets Hanna moet zijn overkomen. Wat is nu nog niet bekend, maar later hopelijk meer. Het al sterk aangetaste kadaver ligt nu in een freezer en zal worden onderzocht.

Hans Goossens nieuwe wetlandwacht voor het Hollandsch Diep

Gerard Ouweneel

Vogelbescherming heeft Hans Goossens uit Breda bereid gevonden wetlandwacht voor het Hollandsch Diep te worden. Hans krijgt dus te maken met de buitendijkse natuurgebieden langs de zuidoever van het HD, met de Sasseplaat en met de buitendijkse terreinen langs de zuidrand van de Hoeksche Waard tot de Haringvlietbrug. Deze zijn we op 6 september langsgegaan. Om de contacten met onze vogelwerkgroep te vergemakkelijken, is hij lid van onze club geworden.

Verslag VWG-bijeenkomst d.d. 31 maart 2016

Janus Verkerk

Om iets over 8 openen de voorzitters Marianne en Peter de vergadering.

Aanwezig 37 werkgroep leden. Afzeggingen van o.a. Bob Wiggers, Remco van Beest, Michel Hitzerd, Ronald in 't Veld, Ronald Dorst, Henk Verbaas.

Mededelingen

-Janny Dekker en haar man draaien vanavond de bardienst en worden bedankt.

-De eerste op zonne-energie gestuurde pomp draait bij de familie Overwater in het Oudeland van Strijen. Dit in het kader van het weidoptieproject.

-Er ligt een verzoek van Cees Mesker om het door HWL beheerde gebiedje langs de Buijensweg te inventariseren.

-Op de Slikken van de Heen is een vergiftigde Zeearend aangetroffen. De vogel is naar de opvang in Zundert gebracht en is 5 dagen later in goede gezondheid weer losgelaten.

-In het Rotterdams Natuurhistorisch Museum is een tentoonstelling van wel 110 kunstenaars. Meer info op www.hoogvliegersvanhetlaagland.nl

-Er is een jaarverslag van Sovon trektellen. Meer dan 30.000 velduren leveren een karrevracht aan informatie.

-De ontheffing van de provincie op de jacht op Smienten is ingetrokken. De zaak loopt nog.

-Vogelwerkgroep de Biesbosch werkt aan een nieuwe avifauna. Het is een tweejarig project.

SOVON

Gastspreker Jan Willem Vergeer van Sovon houdt een gloedvol betoog over hoe er met de gegevens van waterwildtellingen wordt omgegaan. Dit naar aanleiding van de roep van sommige vogelwerkgroepen om gegevens niet meer aan te leveren aan Sovon omdat deze gegevens ten faveure van de jacht zouden worden gebruikt. Vanwege de kwaliteit en continuïteit is het natuurlijk wenselijk de gegevens aan te blijven leveren. Volgens Vergeer levert Sovon de gegevens aan de provincie. Echter de provincie gebruikt ze niet ten behoeve van besluiten ten aanzien van de jacht. Rob ter Horst brengt in dat de provincie geen gegevens aan FBE's levert. Het beleid van het HWL is om de gegevens wel aan Sovon te leveren. De meningen blijven echter wat verdeeld hierover. Marianne en Peter nodigen diegenen die moeite blijven houden uit om in overleg te gaan.

BMP Esscheplaat

Er is een lijvig rapport verschenen van de hand van Peter de Barse. Hierin een samenvatting van 10 jaar BMP project Esscheplaat. Sommige veranderingen zijn zeer opmerkelijk, zelfs voor een tijdsbestek van slechts 10 jaar. Zo is de vestiging van de Boomklever en vooral het aantal spectaculair te noemen. Een andere fraaie nieuwkomer is de Appelvink. Er zijn vergelijkingen gemaakt met eerdere inventarisaties die teruggaan tot 1975. Dit jaar wordt naast de Esscheplaat de gehele zuidrand van de Hoeksche Waard geïnteriseerd op verzoek van SBB.

Huiszwaluwtelling

Marianne licht toe hoe de huiszwaluwtelling opnieuw is opgezet. Er is veel werk verzet en de structuren zijn weer duidelijk en inzichtelijk. Met name Joke en Jacqueline verdienen veel credits voor het uitvoeren van deze intensieve klus. Tellers zijn op de hoogte en de uitwerking komt in samenvatting in IVV terecht.

Roofvogeltelling

Janus Verkerk verteld over de eindresultaten van de roofvogeltelling van januari. De aantallen zijn vrijwel gelijk aan die van het jaar ervoor. Er wordt een vergelijking gemaakt met de getelde aantallen op Voorne Putten waar de telling inmiddels ook al weer 20 jaar loopt. Sommige grafiekjes zijn interessant met name die van Buizerd en Blauwe kiek waar goede en slechte jaren parallel lopen met onze resultaten. Ook wordt een kaart getoond met alle waarnemingen van Zeearenden in de telweek. Het eindtotaal wordt op 3 gezet maar is zeker arbitrair. Daarna is het woord aan Martin Mollet die o.a.

het Slechtvalkpaar volgt in Bonavontura die na jaarlijks te zijn opgeschoven richting Dordrecht nu weer terug is bij de mast waar het allemaal begon, maar wel in een andere gezinssamenstelling.

Atlasproject

Sovon coördinator Sander Elzerman logt in op de site van Sovon en laat wat opmerkelijke kaartjes zien van de resultaten in onze streek. De Patrijs is afgenomen maar hoe sterk wordt met de grove marge niet zichtbaar. De Grauwe gans is sterk toegenomen. In 2018 is de presentatie van de nieuwe atlas. Daarnaast komt er een “levende” website die steeds ge-updated zal worden.

Nieuwe natuurbeschermingswet

De nieuwe natuurbeschermingswet komt er aan. Vanaf 2018 gaat deze in werking en zal worden geïmplementeerd in de omgevingswet zodat er slechts vanuit één loket wordt gehandeld. Er komen steeds meer taken bij de gemeenten die hier nog niet op voorbereid lijken te zijn. In de uitvoering zal de provincie meer te zeggen krijgen. Opmerkelijk genoeg lijken orchideeën hun bescherming te verliezen.

Stichting Veldleeuwerik

Dit is een combinatie van 9 boeren die streven naar duurzaamheid en biodiversiteit. Er start een monitoringsproject die o.a. planten, vogels, insecten en waterkwaliteit gaat volgen. Ten aanzien van de vogels zullen 2 plots worden gevolgd gedurende 2 jaar. Hierin een plot met akkerranden en een vergelijkbaar plot zonder akkerranden.

Na de pauze is er een verhaal van Marco Lodder over zijn reis naar... (sorry, notulist weg na pauze).